

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus I. De dotis Constitutione?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

Holdus tom. 3. de Jusf. tr. 9. num. 222. propterea censente, donationem, quã Vir Uxori, vel contra, promissit aliquid *annui*, seu alimentorum nomine, etiam constante matrimonio, donante mortuo, posse exigi, ac etiam si traditio facta non sit, convalescere.

ARTICULUS I.

De dotis Constitutione.

1765. Dotem ex bonis propriis tenetur filia constituere legitimus Pater, ut dicitur L. 19. ff. de Rit. nupt. quod probabilius procedit, licet aliunde dives sit. Nam hoc juvat ad querendum melius matrimonium; & colligi potest ex L. 7. C. de dotis promiss. dictumque est supra n. 500. & confirm. ex dicendis in seqq. Hæc porro regula limitatur. 1. ut non procedat respectu filie illegitimæ, nisi quantum est ad alimenta ex Jure Canonico; jure autem civili; cum ei non debeat legitimam, & dos illi substituatur, ac in eam conferatur L. 129. C. de inoffic. testam. nec ei debeat dotem; quod tamen videtur intelligendum, de dote, ac legitima, non jure naturæ, sed tantum legum debita. Limitatur 2. ut non procedat in casu, quo Pater filiam potest exheredare, ut docet Hamold. tom. 1. de Jusf. tr. 4. num. 381. & diximus num. 500. solum difficultas est, ex quibus causis hæc exhereditatio legitimè ac iuste fiat? sed de hoc puncto jam actum est supra à n. 486. quo nos remittimus.

§. 1.

Quid in hoc puncto tenendum de legibus, privationem dotis concedentibus?

1766. Quæstio est, an leges laicorum, Parentibus concedentes jus exheredandi liberos in certis casibus, si matrimonium ineant, vel indignum, vel contra ipsorum voluntatem, Jure Canonico (in quantum attingunt matrimonia) sint correctæ? Opinionem affirmativam diximus probabiliorē num. 478. cum P. Sanchez *ibid. cit.* Contrarium docet Castropalaus d. 2. de spons. p. 12. n. 14. cum Julio Claro, Pontio & aliis, *ibid. cit. i.* quia talem poenam apponere filie, nubenti contra

Tom. IV.

rationabilem voluntatem parentis, non est causam matrimonii judicare, vel impedire, sed bono liberorum providere; odia; & inimicitias, communiter ex ejusmodi conjugii regulariter nascentes, impedire.

Secundò, quia, quando leges concedunt tales liberos exheredari posse, non propterea est facultas illis negandi alimenta; hæc enim sunt jure naturæ debita: sed solum hereditatem, & successionem solo jure positivo debitam; quo casu negare non est tam poena, quam carentia præmii: hoc autem negare potest jus positivum; ergo. Tertio communiter dicunt, etsi leges concedant parentibus facultatem exheredandi liberos pro certis casibus matrimonii, ipsis invitis contracti, non impediri per hoc injustè matrimonium, nec à Laicorum legibus aliquid disponi circa matrimonium; *in quantum est Sacramentum*, & subest juri solius Ecclesiæ; sed solum, *in quantum est contractus civilis*, de quo statueret est de Laicorum potestate.

Verùm, hæc non probant justitiam earum legum; quare not. 1. sub poena excommunicationis prohibitum esse, Viros vel mulieres subiectas, minis & poenis, *directè* vel *indirectè* cogere, cum iis matrimonium contrahere, quos ipsi (nimirum superiores eorum) præscribant, ut constat ex Trid. relato num. 504. Not. 2. non esse dubium, saltem *indirectè* cogi aliquem (coactione conditionali, de qua num. 485.) ad hoc matrimonium ineundum, vel non cum isto, vel ista, quando ei sunt minæ merito timendæ gravis mali v. g. exheredationis, dotis amittendæ &c. Not. 3. Cum injuria coacti, consequenter *injustè* fieri tales minas, quoties hæc sunt *causæ matrimonii*, à Laicis; quia sunt sine potestate juridica, quæ non stat sine legis dispositione (in materia disponenti subiecta) alteri ad talem actum potestatem constituentem. Nam eo ipso fit contra jus alterius, reclamans adversus talem actum, præsertim poenalem, ac jure debitum; his præmissis:

Ad 1. rat. in num. 1766. Resp. ne- 1768. gando, quòd non sit, *saltem indirectè*, matrimonium *impedire*, impedimento, quod jure reprobatur; qualis est metus gravis

Kkk incul.

incussus, vel directè ad hoc, vel indirectè, ne hoc matrimonium fiat, ut dictum est *num. 1767*. si talis metus injustè incutatur, prout contingeret in præsentì juxta *notit.* Ad 2. ibidem *Resp. ob matrimonium*, contra voluntatem parentum à liberis contractum, *negare successionem jure*, etiam positivo, *aliàs debitam*, non posse lege Laicorum *justè* statui; quia statuerent in materia sibi non subjecta, ut dicemus infra. Accedit, quòd non esset pura negatio præmii, sed rei jure debitæ in circumstantiis, pro quibus nihil potest potestas laica.

1769. Ad 3. *Resp.* leges laicorum, matrimonii, etiam indirectè solum impeditivas, esse graviter prohibitas à Trident. in *num. 756*. aliàs enim transgressoribus non imponeret pœnam excommunicationis; ergo non possunt esse justæ, esto solum disponere de matrimonio, in quantum contractus civilis; sic enim eo ipso indirectè disponerent de matrimonio, cui ratio Sacramenti ex institutione Christi annexa est. Accedit, quòd longè aliud sit, disponere de matrimonio, in quantum est contractus civilis, manens civilis; & in quantum est contractus civilis non manens civilis, sed hoc ipso evadens Sacramentalis, & transiens in Sacramentum. Unde licet ratio superius allata, locum habeat de casu, quo contractus manet purè civilis; secus tamen est, ubi simul eo ipso est Sacramentalis, ut in simili dictum est à *n. 1506*.

1770. Dices 2. etsi in conciliari decreto, de quo dictum est, expressè damnetur opinio volentium; ob defectum consensûs paterni, posse exheredari, vel alteri pœnæ subijci filium familias, esto dignè nubat; secus tamen est in casu indignarum nuptiarum, quas inicit sine consensu parentum; ergo lex civilis concedens Patri, posse exheredare, vel dotem negare filia, sine ipsius consensu indignè nubenti, quoad hoc non est correctæ per illud conciliari decretum; sic Joannes Bapt. de Luca *l. 14. in annotat. in dict. Conc. discurs. 26. à n. 35*.

Ant. probat. quia tam per sacros Canones, quàm decretum Concilii, solum providetur matrimonii valori, ac libertati, ne illis præjudicetur per ea, que inducunt speciem pœnæ, ac privationis ejus, quod

aliàs de jure competit, ut in casu exheredationis dici potest, ac etiam in casu denegatæ dotis, quæ in filia aliàs non provisa pro communi usu necessaria videtur pro ejus sustentatione; cum negatio aliorum dicatur *species negationis*, id est, eoque libertatem tollat, vel impediatur; secus tamen est, ubi agitur de exuberanti, parumque rationabili lucro, quod lex civilis (seu veriùs, ejus communis mala intelligentia) filia, quamvis provisa, defert; sic ille.

Et in *num. 37*. subjungit, etsi non desint, qui reprobent indefinitè conditiones, & leges, quæ filia, vel alteri puella in institutione, vel legato, seu in alia dispositione injunguntur, si matrimonii libertatem impediunt, vel restringant: verior tamen, magisque communem sententiam esse *forensium Canonistarum* (quibus in his materiis externi iudicii, fori judicialis, ac administrationis justitiæ, magis deferendum est) quæ docet, solum eo casu tales leges vitari, quando contravenientia redolet *speciem pœnæ, damnatum in re propriâ*, vel etiam *privationem juris quæsti, quod aliàs quasi debitum sit*; secus ubi qualitas vel conditio solum est invitativa ad lucrum.

Resp. ad object. in *num. 1770*. N. 16. cundam partem anteced. ad ejus probationem concedo, in dicto Conciliari decreto reprobari solum eas leges, quæ non observantibus (dum matrimonia contrahunt) conditiones in iis præscriptas, decernunt pœnas, vel privationes alicujus ceteroquin jure debiti; sed nego, quod ibi supponit opponens, *negare hereditatem, vel dotem filia* (licet sit aliunde provisa) negare solum exuberans, ac parum rationabile lucrum, cum sit privatio rei aliàs jure debitæ; ut dictum est supr. ac hanc privationem ipse docet habere speciem pœnæ, decreto conciliari comprehensam, ut constat ex ejus verbis, ibi: *vel etiam privationem juris quæsti, quod aliàs quasi debitum sit*: ergo.

Cæterum, dotem à Patre deberi filia, etiam aliunde provisa, non potest rectè dici *irrationabile lucrum*, illi à nonnullis delatum ex *mala intelligentia juris civilis*, ut vult de Luca in *num. 2724*. Nam etsi eo casu, non deberi sua non careat probati.

habilitate, probabilius tamen est, etiam tunc deberi, ut docet Castropalaus tom. 7. de Just. D. 9. p. 4. §. 1. num. 2. tum quia dos, legitima subrogatur. L. quoniam. C. de inoffic. testam. legitima verò filiis, quantumvis divitibus, debetur. §. Aliud quoq. Authent. ut cum. de appellat. tum quia L. qui liberos. ff. de ritu nupt. & L. ult. C. de dotis promiss. dicentes, Patrem cogi, filiam nubere volentem, in matrimonium locare, ac dotare, loquuntur, quando filia erat dives bonis maternis.

1772. Ex hoc etiam patet ad alterum; concedo enim, quod canones, & decretum. Conciliare in hac materia solum reprobent illas leges, quibus non observantibus conditiones à jure laico præscriptas in matrimoniis contrahendis, imponuntur poenæ, causantes damnum rei propriae, vel privationem juris quaesiti, aliàs quasi debiti: sed nego privationem dotis, vel hæreditatis, in casu, quo causâ matrimonii in vitis parentibus contracti, imponitur à legibus laicorum, non esse privationem juris quaesiti, quod aliàs quasi debitum est. Nam hæreditatis, vel dotis legale debitum fundatur etiam secundum jus positivum in legitima filiatione.

Nec juvat dicere, hoc debitum infirmari, aut etiam annullari per leges oppositas. Nam 1. hæc est expressa petitio principii, ut patet consideranti. 2. si leges oppositæ haberent eam vim, deberent etiam nunc post authenticam, de qua n. 488. esse in vigore, cuius contrarium ibidem ostensum est. 3. deberent disponere in materia sibi subjecta, & nec indirectè de aliena, sed nec istud habent ex num. 1269. ergo.

1773. Quod in eod. num. 1770. à de Luca dicitur, quoad Canonistas forenses, valde dubito, an ita, ut existimat, verum videri possit consideranti modum, quo quandoque tales Causidici procedunt in judiciis fori externi. Mihi certum est, à nonnullis non raro, non tam attendi cause meritum, quàm, quod tali advocato forensi servit in rem sui Clientis, quem tunc defendit; id, quod ex tot legibus contra Collutores, Calumniatores, tergiversatores &c. factis constat; & experientia manifesta docet. Prætermitto plura, in hanc rem cæteroque valde opportuna. Rectius

Tom. IV.

dicitur, eorum sententiam cæteris præferendam, qui, quod statuit, meliori ratione, vel jure nituntur.

§. 2.

De Obligatione Matris dotandi filiam.

Quæstio est, an Patre non habente, unde possit dotare filiam, teneatur Mater? Resp. ipsam, per se loquendo, non obligari filias dotare, aut donationem propter nuptias filiis constituere. Nam hæc est obligatio Patris, non Matris. Sic Castropalaus cit. §. 1. num. 7. & constat ex L. Neq. Mater. 14. C. de jure dot. ibi: Neq. Mater pro filia dotem dare cogitur, nisi ex magna, & probabili causa (v.g. quia est periculum incontinentiæ) vel lege specialiter expressa, neq. Pater de bonis Uxoris suæ invito, illam dandi, habet facultatem. Dixi per se, secus enim est per accidens. Nam 1. si filia pudicitiae periculum subiret, nisi nuberet, & ab hoc impediretur defectu dotis, quam Pater dare non potest, Mater deberet, ut constat ex cit. L. 14. sic Rebell. p. 2. de obligat. just. l. 5. q. 4. n. 2. & alii. 2. Mater, si foret hæretica, aut infidelis, filia verò fidelis, & Catholica, ob favorem religionis compellitur dotare filiam usque ad legitimam portionem, ei comperentem, tamen si ex Patre, aut aliunde dotem habeat. L. Cognovimus C. de heret. & confirmatur ex cit. L. 14. ibi: vel lege specialiter expressa.

1774.

§. 3.

De Obligatione Avi paterni dotandi neptem.

Casus esse potest, quando neptis habet Patrem divitem. 2. quando inopem: in primo casu avum paternum teneri ad dotandam filiam ex bonis, non suis, & nomine suo, sed ex bonis filii, & nomine ejus, probabilius censet Baldus in Authent. Res, quæ. C. Communia de Legat. Fachinæus l. 10. Controvers. c. 40. & alii, quos citat, & sequitur Castropalaus cit. n. 2. Nam filias dotare, paternum est officium. L. ult. C. de dot. promiss. ergo Patre valente dotare filiam, non est recurrendum ad avum, ut id faciat ex bonis suis.

1775.

Kkk 2

Neg

Nec obstat, quod obligatio dotandi potissimum fundetur in patria potestate, juxta *L. qui liberos. ff. de ritu nupt.* quia tamen hæc patria potestas, respectu filiarum, competit Patri prius, quam avo; hic solum in illius defectu tenebitur. Idem responderetur ad *L. ult. C. de promiss. dot.* ubi dicitur, paternum esse officium dare dotem pro sua progenie, hoc est descendentes, & *L. dedit dotem. ff. de collat. bonorum*, ubi habetur, officium avi circa neptem ex officio Patris circa filium pendere, & quia pater filium, ideo avum, propter filium, nepti dotem dare debere: responderetur enim ut dixi, ad *L. ult.* id omnino procedere, nimirum avo inesse obligationem dotandi suam progeniem, seu descendentes, sed deficiente Patre; & ad *L. dedit*, avum propter filium teneri dare dotem nepti, si filius inops sit; ex quo constat ad alteram partem casus in principio hujus §.

§. 4.

An Mater, vel avus paternus, primo loco teneatur ad constituendam dotem?

1776. Dubium, de quo in præsens, est in hac questione, an inope Patre, sed Matre divite, nepti dotem teneatur primo constituere Mater, vel avus paternus? Affirmativam, quod Mater, tenet Castropalaus *cit. §. 2. n. 3.* pro se allegans Fachinæum, *l. 10. c. 40.* Tum quia Mater dives tenetur dotare filiam, cum urget *causa rationabilis*, ut constat ex *L. 14. in n. 1774.* sed ubi & Pater, & filia, inops est, urget rationalis causa; tum quia avus paternus non tenetur neptem divitem dotare, teste Fachin. *cit. c. 4.* sed ubi Mater ejus dives est, & illa tenetur dives; cum stante Matre divite ad ejus legitimam jus habeat filia, ergo. Contrarium tamen probabilius videtur; ratio est, quia Mater, per se loquendo, non obligatur ad dotandam filiam ex *n. 1774.* Pater autem ex officio, & avus pariter propter filium in hujus defectu, ex *n. 1775.* in casu autem, quo duobus incumbit obligatio, uni per se, & ex officio; alteri, solum per accidens, per se loquendo ad implendam talem obligationem primo tenetur ille cum potest; alter solum in hujus defectu; ergo; sic Haunoldus *tom. 1. de Jusl. tr. 4. n. 386.* & alii.

Ad rationem in contrarium in *n. 1776.* Resp. trans. ma. dist. min. & si etiam avus paternus inops sit. C. si dives; N. min. ex ratione priori numero. Ad alteram ibidem Resp. N. ma. ex *n. 1265.* & *1771.* Nec obstat, quod avus paternus neptem divitem non teneatur alere; quia obligatio alimentorum fundatur in necessitate, ac indigentia, cui locus non est apud divitem; necessitas autem dotis est ad commodius, ac decentius acquirendum matrimonium, ac ejus onera sustinenda (certum enim est, hoc obtineri melius, si prater dotem etiam afferat paraphernalia, qui titulus non cessat in nepte divite; praterter, quia, si, propter bona Matris, filie negari posset dos, ab his, qui eam ex officio dotare debent, in ejus incommodum vergeret, quod in ejus favorem introductum est, nimirum *carere dote avi* propter favorem ex bonis Matris opulenta.

§. 5.

De Obligatione Patruum dotandi Sobrinam; & Fratris, Sororem.

Cum de Patruo quoad Sobrinam nihil jure communi constitutum sit, ut notat Rebellus *P. 2. l. 5. q. 4. n. 26.* ex hoc capite nullam illi obligationem statueret licet. Fratrem autem respectu sororis inopis, ex eodem Patre, obligatum esse, communis tenet, & probatur. Nam in *L. Cum plures. §. penult. ff. de adm. str. & periculo Tutorum*, legitur: *sed non debet dotem sorori alio à patre nate, etiam si aliter ea nubere non potuit.* Cum ergo ab obligatione dotandi sorores inopes incumbente Fratri excipiat sola soror uterina, esto inops sit (nimirum ex eadem Matre, sed non Patre) tenebitur dotare sororem ex eodem patre, & à fortiori ex utroque parente, si inops sit. Nam exceptio firmat regulam in contrarium.

Ex hoc colliges, Fratrem à fortiori teneri alere sororem suam inopem, si sit ex eodem patre, vel ex parentibus utriusque communibus. Nam à dote ex obligatione, per se loquendo, valet argumentum ad alimenta, licet non e contra. Nam i. pater, naturalis tantum, spurie debet alimenta; & filius Matri inopi; non tamen dotem. Porro ab hac obligatione, ut Frater dote sororem, non excusat, quod ipse

ipse sit Clericus, & tantum habeat reditus beneficii; cum sit opus pietatis, & juri nature maxime consonum, teste Castropalao cit. n. 6. Colliges 2. cum haeres succedat in reales obligationes defuncti, eum aequè ad eos dotandos, ad quos tenebatur defunctus, obligatum esse, ut colligitur ex *L. Posulante. ff. ad Trebellian.* intellige tamen secundum mensuram bonorum, in qua succedit; sic Rebellus l. s. q. 4. n. 7.

ARTICULUS II.

De dotis restitutione.

1779. Agimus hic de dotis restitutione soluto matrimonio, quoad vinculum, quod variis modis fieri potest, secundum dicta ante n. 1609. a. 6. de divortis. Caterum de casu soluti matrimonii solum quoad thorum; & cohabitationem (consequenter dotis amissione, vel recuperatione in ejusmodi casu) egimus à n. 1585. de illo autem casu matrimonii soluti quoad vinculum, sic loquitur. *c. syn. h. t. Sane soluto matrimonio, sicut dos ad mulierem, sic & donatio propter nuptias redit ad Virum: nisi de consuetudine secus obtineat, vel ex pacto de lucranda dote, vel donatione propter nuptias, quod æquale sit, tum hinc inde contrarium judicatur.* Ex hoc textu colligitur, soluto matrimonii vinculo (ut in casu, quo moritur unus conjugum) dotem Uxori, vel ejus hæredibus; & donationem propter nuptias marito restituendam esse, nisi aliud constitutum sit, vel consuetudine, vel ipsorum pacto; his præmissis:

§. I.

De restitutione dotis soluto matrimonii vinculo.

1780. In hac quaestione communis sententia est, si contingat matrimonium, quoad conjugale vinculum (declaratione nullitatis) ex justa causa, nimirum ob impedimentum dirimens, prius ignoratum, separari, dotem uxori restituendam esse, ut communiter volunt auctores ex *c. Mulieres. h. t.* quamvis reverà iste canon non loquatur de hoc casu matrimonii putativi, sed tantum veri; suadet tamen ratio. Cum enim dos sit accessoria matrimonio, nimirum ad ejus onera sustinenda, ut dici-

tur. *c. Salubriter. 16. h. t.* sublato principali, quo tales conjuges redduntur suæ libertati immunitatis à conjugali vinculo, per Ecclesie declarationem; redditur illis pariter libertas in accessorio, nimirum receptione dotis.

Circa datam responsonem quaeres. **1781.** an in dato casu *dos integra* restitui debeat Uxori? Resp. quod ei restitui debeat, non tantum *dos integra*, sed etiam reliqua bona, viro allata, *causà matrimonii*, imò & lucra *communiter* acquisita, ex æquo divisione factâ. Constat ex *c. significavit. 2. de donat. inter Virum & Uxorem*, ubi Pontifex iudicibus delegatis mandavit, ut virum, qui mulieri, *ex justa causa* solutæ à vinculo putativi cum eo matrimonii, recusantem ei *dotem*, & reliqua bona *communiter* acquisita, etiam per censuram Ecclesiasticam compellant ad dotis restitutionem, & eorum divisionem, quæ olim *communiter* habuerunt, si nihil aliud obfret.

Dices **1782.** r. maritus, etiam soluto matrimonio, non tenetur quoad restitutionem bonorum facere ultra id, quod facere potest, ut dicitur *L. maritum. 33. ff. solut. matr. & L. Non tantum. 20. ff. de re. judic. ca.;* ergo nec in hoc casu tenebitur ad restitutionem dictorum bonorum. Resp. verum esse, quod dicitur, de *Maritis veris, non putativis.* Nam dictæ leges marito concedunt hoc privilegium, ob reverentiam matrimonii, seu maritale, ut colligitur ex *L. unic. §. Cum autem. C. de Rei Uxor. act.* at in hoc id deficit, cum matrimonium nullum sit; ergo.

Dices **1783.** 2. si Maritus in dato casu teneretur Uxori restituere omnia allata sibi ab Uxore bona cum lucro communiter acquisito, esset ex eo, quod jure communi per matrimonium inter Virum & Uxorem esset contracta, saltem tacita societas ad dimidium lucri; sed multò verius est contrarium, ut complures docent cum Barbofa in *dict. c. significavit. 2. h. t. à n. 7.* ergo. Resp. quidquid sit in præsentî, de illa quaestione, quæ dicitur verior oppositâ, per textum hujus *c.* saltem hoc evincit, quod vir matrimonio soluto cogatur Uxori dotem restituere, & bona dividere, quæ eis communiter obvenerunt constante matrimonio, *donatione, legato, empto*